

**Post LIRIKONfestum 2023 / 22. Lirikonfest Velenje /
Fotoreportaža: Bina Vista (Sabina Plaznik)**

22. LIRIKONFEST VELENJE (2023) v organizaciji **Velenjske knjižne fundacije** in pod večletnim glavnim pokroviteljstvom Mestne občine Velenje ter Javne agencije za knjigo R. Slovenije – tridnevni **festival liričnega in potopisnega občutja** z mednarodno udeležbo, tradicionalno s festivalnim izborom **21 slovenskih in tujih književnih ustvarjalcev, prevajalcev in mednarodnih posrednikov novejša poezije idr. umetniške literature 21. st.** – je v Velenju med 6. in 8. junijem 2023 postregel s festivalno izbranimi izvirnimi in prevodnimi pesniški branji ter slovenskim potopisom v prepletu izbrane glasbe (multimedijski umetnik **Stane Špegel**, kantavtor **Vasja Mihajlovič - Woody**, saksofonist **Jure Pukl** ter brata **Mirko in Marko Vuksanović (Avtomobili)**).

*

Festivalna pesniška branja (prvi od štirih širših bienalnih/dvoletnih prednominacijskih izborov za festivalno nagrado »velenjica - čaša nesmrtnosti« v naslednjih dveh letih (2024 in 2025): **Stanka Hrastelj, Borut Gombač, Zlatko Kraljič, Glorjana Veber, Andraž Polič ...**) so bila pospremljena s fotoprojeksijo **Obrazi Lirikonfesta 2002–2023** (foto **Jurij Vižintin, Bina Vista** idr.) in bodo dokumentirana s pofestivalnim dokumentarnim videom **Milana Mariča** ter pofestivalno bienalno antologijo **Lirikon21**.

*

Festivalno debatno **književno omizje** je bilo namenjeno **refleksijam o umetni inteligenci** (na aktualno temo *Ali lahko UI v 21. nadomesti psihofizični nastanek in občutek pesniškega besedila? Kako »pesnijo« veliki jezikovni modeli – idr.*).

*

V **Gaju poezije Velenje** (pri Sadnem gozdu ob Škalskem jezeru) so bila posvečena novozasajena **spominska drevesa** lanskim štirim in letošnjim štirim lavreatom Lirikonfesta ter letos dodatno postavljene **štiri parkovne bralne klopi** z umetniško instalacijo (rastočo promenadno antologijo verzov lavreatov Lirikonfesta).

*

Na osrednjem festivalnem dogodku ob zaključku **22. Lirikonfesta – Akademiji Poetična Slovenija 2023** (na dan Primoža Trubarja, 8. junija) – so bile slavnostno podeljene festivalne književne nagrade: **velenjica - čaša nesmrtnosti 2023, mednarodna Pretnarjeva nagrada 2023** (častni naslov »ambasador poezije/slovenske književnosti/slovenskega jezika«), **krilata želva 2023** ter mednarodna prevajalska plaketa **Lirikonov zlat 2023**.

*

Osemnajstič podeljeno vseslovensko literarno nagrado »**velenjica - čaša nesmrtnosti**« za vrhunski desetletni pesniški opus za odrasle v 21. st. je prejela slovenska pesnica **Meta Kušar**.

Meta Kušar je pesnica, ki v svojih pesmih odpira različna vesolja. Kot glavna nit pa so to pesmi, ki dajejo hvalnico bivanju. **Bogat jezik in njegovo nenehno preigravanje, natančno spajanje svetov, med občutenjem, čutenjem in refleksijami so atributi celotnega opusa, ki je zbrano v antologiji Vse od prej** (Založba Mladinska knjiga, 2022). Njene pesmi izhajajo iz radosti, pri čemer avtorica ostaja natančna pri odmerjanju bližine in spuščanju neposrednosti. Prav ta vmesnost pa bralstvo drži na distanci: zakaj bi verjeli, če vse to obstaja; samo prepustiti se moramo življenju, kot pravi pesnica. To je torej teksturi, ki je ne nazadnje pesem sama ali pa obratno. Pred samo izrečeno pesniško besedo je namreč že bilo mnogo vsega. **Pesem oz. pesniško ustvarjanje avtorica razume kot postopek, proces, ki potrebuje svoj čas in je v nasprotju z**

nenehno produkcijo. To je poezija, ki z veliko mero znanja, kritičnosti, miline razširja možnosti besede in obenem sestoji iz modrosti in pretehtanosti jezika. Poezija Mete Kušar je kot vrt, ki se razrašča, in ostaja vpeta kot jantar. – (iz utemeljitve; A. N., T. J.)

Festivalna nagrada **VELENJICA - ČAŠA NESMRTNOSTI**, ki jo od leta 2006/2007 na Akademiji Poetična Slovenija podeljuje Velenjska knjižna fundacija oz. Lirikonfest Velenje, je vseslovenska književna nagrada za **vrhunski desetletni pesniški opus za odrasle v 21. st.**, ki pomembno zaznamuje novejšo umetniško literaturo in je **v zadnjih desetih letih avtorsko izkazan z najmanj dvema v slovenskem jeziku knjižno objavljenima vrhunskima pesniškima zbirkama za odrasle in najmanj enim samostojnim knjižnim prevodom poezije za odrasle** (izdano v tujini) ter v zadnjih treh letih z **najmanj eno avtorsko predstavitevijo** v festivalni antologiji **Lirikon21** oz. z **branjem na Lirikonfestu v Velenju**. Sosvet za nagrado vrednoti tudi avtorjevo/avtoričino celovito osebnostno držo ter **prepoznavnost v slovenski in/ali mednarodni kulturno-umetniški javnosti**. – **Nominacije za nagrado so bienalne in dvoletne.**

Dobitniki nagrade »velenjica – čaša nesmrtnosti« (2006–2023): Andrej Medved (2006, p. n.), Milan Vincetič (2007), Milan Dekleva (2008), Vinko Möderndorfer (2009), Boris A. Novak (2010), Milan Jesih (2011), Peter Kolšek (2012), Zoran Pevec (2013), Esad Babačić (2014), Maja Vidmar (2015), Peter Semolič (2016), Tone Škrjanec (2017), Iztok Osojnik (2018), Uroš Zupan (2019), Lidija Dimkowska (2020), Miklavž Komelj (2021), Marjan Pungartnik (2022), Meta Kušar (2023) –

*

Dvajsetič podeljeno **»mednarodno Pretnarjevo nagrado«** oz. častni naslov **»ambasador slovenskega jezika«** je prejel slovenski jezikoslovec, pesnik, esejist in literarni zgodovinar dr. **Kozma Ahačič** – za **pomemben znanstvenoraziskovalni prispevek k zavedanju in razumevanju preteklosti, sedanosti in prihodnosti slovenskega jezika**. – (iz utemeljitve; A. N., T. J.)

Kozma Ahačič je znan kot poznavalec in proučevalec slovenskega jezika. Je predstojnik Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU, znanstveni svetnik, izredni profesor in raziskovalec v Sekciji za zgodovino slovenskega jezika. Pri raziskovalnem delu se ukvarja predvsem z zgodovino jezikoslovja in zgodovino jezikovne rabe. Je urednik portalov Fran in Franček, sodelavec pri Slovarju slovenskega knjižnega jezika 16. stoletja, urednik revije Slovenski jezik/Slovene Linguistic Studies; avtor sodobnih šolskih slovnice (*Kratkoslovnica* in *Slovnica na kvadrat*) in urednik ali sourednik več monografij o zgodovini jezikoslovja in protestantizmu. Z nacionalno pomembno monografijo *Stati inu obstatu* (2021) je zasnoval pregledno in preprosto predstavitev začetkov našega jezika in književnosti. V Sloveniji ga poznamo kot izjemno aktivnega in pronicljivega misleca. – **Kozma Ahačič širi vedenje in znanje o slovenskem jeziku tako mladim kot starejšim uporabnikom in uporabnicam, ne glede na medij.** Jezik je orodje, s katerim je treba nenehno delati in ga negovati, bi lahko rekli, da je moto njegovega delovanja. Zato ne čudi, da sicer jezik – slovnico kot znanost razlaga na razumljiv način, ki je tu in tam lahko celo zabaven. Obenem pa je tudi kritičen in široko razgledan avtor, ki s svojimi polemičnimi esei ruši strah in odpira vrata tudi v druge svetove znanja. – **Kozma Ahačič je z natančnostjo in širokim znanjem pomemben ambasador slovenskega jezika, ki je pomemben gradnik kulture in našega naroda.**

Častni naslov **»ambasador poezije/slovenske književnosti/slovenskega jezika«** – **MEDNARODNA PRETNARJEVA NAGRADA** je osrednja slovenska zahvala in mednarodno priznanje za trajnejše, večletne ali enkratne pomembne prispevke pri mednarodnem povezovanju oz. uveljavljanju poezije, slovenske literature in/ali slovenskega jezika po svetu. – **Ambasadorji poezije, slovenske književnosti in slovenskega jezika – dobitniki**

mednarodne Pretnarjeve nagrade: 2004 – Ludwig Hartinger (Avstrija); 2005 – František Benhart† (Češka); 2006 – Gančo Savov (Bolgarija); 2007 – Božena Tokarz in Emil Tokarz (Poljska); 2008 – Kari Klemelä (Finska); 2009 – Matjaž Kmecl (Slovenija) in Andrej Rozman (Slovenija); 2010 – Nadežda Starikova (Rusija); 2011 – Peter Scherber (Nemčija/Avstrija); 2012 – Evgen Bavčar (Slovenija/Francija) in Orsolya Gállos (Madžarska); 2013 – Nikollë Berishaj (Albanija); 2014 – Zdravko Kecman† (Republika Srbska); 2015 – Karol Chmel (Slovaška); 2016 – Zvonko Kovač (Hrvaška), 2017 – Joanna Pomorska (Poljska), 2018 – Peter Kuhar (Slovenija/Češka) in Lenka Kuhar Daňhelová (Češka), 2019 – Metka Lokar (Slovenija/Kitajska), 2020 – Miran Hladnik (Slovenija), 2021 – Aleš Šteger (Slovenija), 2022 – Matthias Göritz (Nemčija), 2023 – Kozma Ahačič (Slovenija)

*

Sedmič podeljeno vseslovensko literarno nagrado »**krilata želva**« za najboljši slovenski knjižno objavljen literarni potopis preteklega leta (2022) oz. od leta 2023 enakovredno tudi za razpisno najboljši knjižno še neobjavljen slovenski literarni potopis (ki izide v letu po podelitvi nagrade) je prejel **Samo Rugelj** za potopisno knjigo ***Soncu naproti*** (UMco, 2022).

Dr. **Samo Rugelj** je diplomirani farmacevt, magister ekonomije in doktor založniških študij; je pisatelj, filmski publicist, soustanovitelj založbe UMco in revije Bukla, prejemnik nagrade »naj založnik 2015« ter književni in realni tekač na dolge proge.

Potopisna knjiga ***Soncu naproti*** (UMco, 2022) je bila napovedana kot »pohodopisna knjiga o navdihujoči naravi«, ki pa je veliko več kot le to – pravzaprav bi ta **vznemirljiv potopisni zapis, z mitološkim veznim besedilom**, pri nas morda lahko primerjali le še s katero od tovrstnih knjig Evalda Flisarja.

Soncu naproti je knjiga – razdeljena na več sklopov, dni – iz katere spoznamo (peš)pot pisca in njegove partnerke po otoku Kreta. Zanimiv je že uvodni zapis o petem dnevu, ki deluje kot suspenz za nadaljnje branje. Da ne gre za navaden potopis, med drugim nakazuje tudi privlačen zapis o samem otoku, o tamkajšnji hrani, minojski kulturi, zgodovini, pokrajini in o piščevih prejšnjih popotovanjih po Kreti. V nadaljevanju pohoda po Kreti se iz poglavja v poglavje srečujemo s težavami, ki se v nekem trenutku stopnjujejo celo do meje preživetja. V knjigi se zunanja stvarnost izmenjuje z notranjim monologom avtorja knjige in s posameznimi podrobnostmi, kot so na primer nakup pohodnih palic, srečevanje z drugimi pohodniki, zapis o izbiri smeri poti in podobno. Knjiga je opremljena tudi z vrsto fotografij, opisana pa je tudi avtorjeva strast, povezana z nakupi zemljevidov. Knjiga se zaključi s tako rekoč retoričnim vprašanjem njegove partnerke: »Sva s Kreto zaključila?« in on ji odgovori: »Za nekaj časa, ne pa za zmeraj.« In prav to, »ne za zmeraj«, lahko »ob koncu branja« pomisli tudi bralka/bralec o tem, ali bo še kdaj vzel v roke to knjigo.

Potopisna knjiga *Soncu naproti* je presežna, napisana kreativno in inovativno, zanimivo, predvsem pa povsem drugače kot navadno dnevniško opisovanje navadnega popotnika, in izstopa iz potopisne knjižne produkcije v letu 2022.

Festivalna nagrada **KRILATA ŽELVA**, ki jo od leta 2017 podeljuje **Velenjska knjižna fundacija oz. Lirikonfest Velenje**, je vseslovenska književna nagrada za najboljši slovenski literarni potopis (knjižno objavljen v preteklem letu in od leta 2023 enakovredno tudi za razpisno izbrani najboljši knjižno še neobjavljen slovenski literarni potopis, ki knjižno izide v letu po podelitvi nagrade).

Potopis je vse bolj priljubljen literarni žanr, ki pa strokovno še ni ustrezno opredeljen. Z nagrado »krilata želva« želimo popularizirati potopisni žanr in prispevati k uveljavljanju slovenskih avtorjev potopisa (prednostno literarnega).

Dobitniki potopisne nagrade »krilata želva«: 2017 – Agata Tomažič (*Zakaj potujete v take dežele?*); 2018 – Dragan Potočnik (*Pesem za Sinin džan*) in Aleš Šteger (*Na kraju zapisano 6: Solovki, Rusija*); 2019 – Jakob J. Kenda (*Apalaška pot*); 2020 – Petra Vladimirov (*Evforija*);

2021 – Ivo Svetina (*Malabar*); **2022 – Irena Cerar** (*Potepuški okruški*); **2023 – Samo Rugelj** (*Soncu naproti*) –

*

Sedemnajstič podeljeno literarno priznanje/plaketo »**Lirikonov zlat**« za najboljše festivalne prevode novejšje poezije za odrasle je prejel slovenski književni prevajalec **Gašper Malej** za vrhunske slovenske prevode **dveh sodobnih pesnikov iz italijanščine – Fabiana Alborghettija in Maura Sambija**.

Gašper Malej, dipl. literarni komparativist, pesnik, književni prevajalec in urednik. Posebej intenzivno se ukvarja s prevajanjem iz italijanske književnosti v slovenščino; njegov prevajalski opus obsega okoli 40 leposlovnih in strokovnih knjig ter preko 200 revijalnih, časopisnih in radijskih objav. Kot pesnik in prevajalec pogosto gostuje na mednarodnih literarnih festivalih in rezidencah v tujini. –

Festivalna plaketa **Lirikonov zlat**, ki jo od leta 2006/2007 podeljuje **Velenjska knjižna fundacija oz. Lirikonfest Velenje**, je **mednarodno prevajalsko priznanje za vrhunske oz. najboljše festivalne prevode iz novejšje evropske poezije za odrasle** (tj. iz letno razpisno/festivalno določenih treh ali več tujih jezikov) **v slovenščino in/ali iz slovenščine v razpisno določen najmanj en tuji jezik** (oboje predv. z izbranimi objavami v festivalni antologiji **Rp. Lirikon21 oz. predstavivami na Lirikonfestu**). – V letu 2023 so bili za festivalno prevajalsko priznanje – plaketo **LIRIKONOV ZLAT** razpisno prednostni jeziki albanščina, italijanščina in litovščina ter prevodi dobitnikov *velenjice - čaše nesmrtnosti* iz slovenščine v makedonščino.

Dobitniki mednarodnega prevajalskega priznanja/plakete »Lirikonov zlat«: 2007 – **Andrej Medved** (SI), 2008 – **Mateja Bizjak Petit** (SI/FR), 2009 – **Draga Rinkema** (SI/NL) in **Urška Zupanec** (SI), 2010 – **Peter Kuhar** (SI/CZ), 2011 – **Tanja Petrič** (SI), 2012 – **Andrej Pleterski** (SI), 2013 – **Željko Perović** (BA/SI) in **Lenka Daňhelová** (CZ), 2014 – **Namita Subiotto** (SI), 2015 – **Daniela Kocmut** (SI/A) in **Andrej Pleterski** (SI), 2016 – **Mateja Komel Snoj** (SI), 2017 – **Katja Zakrajšek** (SI) in **Urška Zupanec** (SI), 2018 – **Maruša Mugerli Lavrenčič** (SI), 2019 – **Barbara Pregelj** (SI), 2020 – **Gabriella Gaál** (SI), 2021 – **Dragica Fabjan Andritsakos** (SI), 2022 – **Aleš Mustar** (SI), 2023 – **Gašper Malej** –

*

Lavreati Lirikonfesta 2023 so ob podelitvi književnih nagrad na praznični dan Primoža Trubarja od organizatorja akademije simbolično prejeli sadiko **slovenske vrtnice 'Trubar'**, katere žlahtnitelj je **Matjaž Kmecl**, mdr. leta 2009 tudi Pretnarjev nagrajenec (ambasador slovenske literature).

Fotoreportaža: **Bina Vista** (Sabina Plaznik)

(Sledita fotoreportaža Jurija Vižintina in videoreportaža Milana Mariča)

www.lirikonfest-velenje.si

www.facebook.com/Lirikonfest